

**การพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายโดยใช้
การเรียนการสอนแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม
The Development of Graduates Characteristics Based on the Identity of Chiang Rai
Rajabhat University by Using Group Investigation Process**

เพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Penpisuth Chaisanit

Faculty of Education, Chiangrai Rajabhat University

penpisuth.chaisanit@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย โดยใช้การเรียนการสอนแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา EPC 2401 จิตวิทยาสำหรับครู ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 2 กลุ่มเครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนการสอน แบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม ประกอบด้วย 6 ชั้น ได้แก่ ชั้นการให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา หรือสถานการณ์ที่ชวนให้สงสัย ชั้นการแสดงความคิดเห็นต่อปัญหานั้น ชั้นการวางแผนเพื่อแสวงหาความรู้ ชั้นดำเนินการแสวงหาความรู้ตามแผนงานที่กำหนดไว้ ชั้นการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล การนำเสนอและอภิปรายผล และชั้นให้ผู้เรียนสรุปประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะและหาคำตอบต่อไป แบบประเมินคุณลักษณะบัณฑิตตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ประกอบด้วย ด้านความเป็นผู้นำ ด้านใฝ่รู้ ด้านการคิด และแบบสอบถามความคิดเห็นต่อกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มวิเคราะห์ ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบค่าที และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาโปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์และนักศึกษaprogram วิชาสังคมศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะบัณฑิตตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย หลังการจัดการเรียนการสอนแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 การที่ค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นทั้งด้านความเป็นผู้นำ ด้านใฝ่รู้ และด้านการคิด เพราะวิธีการที่นำมาใช้ครั้งนี้เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ ทั้งการสืบค้น การคิดวิเคราะห์ การใช้เหตุผล การสืบสอบ กระบวนการทำงานร่วมกัน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการนำเสนอประเด็นปัญหาที่ท้าทายและมีความหมายต่อผู้เรียน ส่วนหลังการจัดการเรียนการสอน พบว่า นักศึกษาทั้งสองโปรแกรมมีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะบัณฑิตตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งด้านความเป็นผู้นำ ด้านใฝ่รู้ และด้านการคิด เนื่องมาจากเป้าหมายของทั้งสองหลักสูตรเน้นทักษะทำงานกลุ่ม ทักษะการรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล การหาข้อสรุปหรือคำตอบอย่างมีเหตุผล นอกจากนี้ยังพบว่า หลังการจัดการเรียนการสอนนักศึกษทั้งสองโปรแกรมมีความเห็นด้วยกับวิธีการจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม ทั้งในภาพรวม ด้านบทบาทผู้สอน ด้านบทบาทของนักศึกษา และด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับเห็นด้วยมาก เนื่องจากนักศึกษาได้มีอิสระในการเป็นผู้แสวงหาข้อมูลและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนเป็นเพียงผู้คอยกระตุ้นให้คิด

คำสำคัญ: คุณลักษณะบัณฑิตตามอัตลักษณ์ กระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม

Abstract

The purposes of this research were to study the effect of the development of graduates' characteristics based on the identity of Chiang Rai Rajabhat University by using group investigation process and the samples were two groups of students in the Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University who enrolled in the subject of EPC 2401 Psychology for Teacher. The research instruments consisted of a learning plan by using consisted of six steps: facing with the problem or challenging situation, problem discussion, planning to search for the knowledge, searching as planned, analyzing the data, making a conclusion, presentation and discussion, and making conclusion on the issues and problems which they needed to find out more. The other instruments were an evaluation form of graduates' characteristics based on the identity of Chiang Rai Rajabhat University comprised leadership, curiosity, and thinking, and a questionnaire on the opinion toward learning by group investigation process. The data was analyzed by using mean, standard deviation, t-test and content analysis.

The results of the study were found that after learning by group investigation process, students in Science and Social Science Major had higher mean of the graduates' characteristics based on the identity of Chiang Rai Rajabhat University than before learning at the statistically significant level of .001. The means of every aspects consisted of leadership, curiosity, and thinking increased because methods used in this research was the group investigation process which emphasized on process of inquiry, analytical thinking, reasoning, investigation, teamwork, and sharing by presenting the challenging issues and meaningful for students. Moreover, after learning, there was no statistical significant between the mean of the graduates' characteristics based on the identity of Chiang Rai Rajabhat University of both groups of students in all aspects. This was because the objective of both groups also focused on team work, data collection, data analysis, and making the conclusion. In general, they also strongly agreed with learning by group investigation process in terms of teacher role, students role, and learning management which was from the activity that students had the chance to search the information and construct their own knowledge freely with the support of teacher who give them encouragement to think.

Keywords: Graduates Characteristics, Group Investigation Process

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการจัดการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด จึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ โดยกำหนดแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญกับสถานการณ์ การจัดการ และการประยุกต์ใช้ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็นและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา และให้สถาบันการศึกษาต้องพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้อาจารย์ผู้สอนสามารถทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553 : 53)

จากหลักการดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในปัจจุบันต้องเน้นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อให้เป็นผู้มีความรู้ สามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้ เป็นคนดีมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียนให้สามารถแสวงหาความรู้ เรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ ตลอดจนจนถึงสามารถ สร้างนวัตกรรมได้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้แบบ Active Learning สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนา ทักษะกระบวนการ (Process Skill) ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิธีดำเนินการต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ทั้งกระบวนการทาง

สติปัญญา เช่น กระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้ หรืออาจเป็นกระบวนการทางสังคม เช่น กระบวนการทำงานร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม (Group Investigation Instructional Model) ที่ Joyce และ Weil (1996 อ้างถึงใน <http://tishafan-mnn.blogspot.com/p/process-skill.html>) พัฒนาขึ้นจากแนวคิดหลักของ Thelen 2 แนวคิด คือ แนวคิดเกี่ยวกับการสืบเสาะแสวงหาความรู้ (Inquiry) และแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ (Knowledge) โดยอธิบายว่า สิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะสืบค้นหรือเสาะแสวงหาความรู้ก็คือตัวปัญหาที่มีความหมายต่อผู้เรียน และท้าทายพอที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะแสวงหาความรู้หรือคำตอบมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมนุษย์อาศัยอยู่ในสังคม ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคมเพื่อสนองความต้องการของตนเองในด้านต่างๆ ดังนั้นความขัดแย้งทางความคิดที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลหรือในกลุ่มจึงเป็นสิ่งที่บุคคลต้องพยายามหาหนทางขจัดแก้ไขหรือทำความเข้าใจหรือยอมรับทั้งของตนเองและผู้เกี่ยวข้อง ส่วนเรื่อง“ความรู้” นั้น Thelen มีความเห็นว่า ความรู้เป็นเป้าหมายของกระบวนการสืบสอบทั้งหลายที่ได้จากการนำประสบการณ์หรือความรู้เดิมมาใช้ในประสบการณ์ใหม่ ความรู้จึงเป็นสิ่งที่ค้นพบผ่านกระบวนการสืบสอบโดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล เพื่อมุ่งพัฒนาทักษะการสืบสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ความเข้าใจ โดยอาศัยกลุ่มซึ่งเป็นเครื่องมือทางสังคมที่จะช่วยกระตุ้นความสนใจหรือความอยากรู้และช่วยดำเนินการแสวงหาความรู้หรือคำตอบที่ต้องการ

กระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้ ประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญคือ การให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ที่ชวนให้สงสัย เพื่อเป็นประเด็นที่ท้าทายให้แสดงความคิดเห็นต่อปัญหาหรือสถานการณ์นั้น โดยให้ผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่มร่วมกันวางแผนในการแสวงหาความรู้ ดำเนินการแสวงหาความรู้ตามแผนงานที่กำหนดไว้ นำข้อมูลมาวิเคราะห์ สรุปผลข้อมูล นำเสนอและอภิปรายผล รวมทั้งกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวความคิดนี้จึงเป็นกระบวนการที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิดแสวงหาคำตอบหรือสร้างองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องไปเรื่อยๆ ตามความสนใจจึงเป็นกระบวนการที่ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถสืบสอบและแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นการสร้างคุณลักษณะของการเป็นนักคิดที่สามารถตั้งคำถามและค้นคว้าหาข้อมูล แสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองเกิดความใฝ่รู้ และมีความมั่นใจในตนเองเพิ่มขึ้น ทั้งยังได้พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และทักษะการทำงานกลุ่ม ซึ่งเป็นแนวโน้มของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในปัจจุบันที่สอดคล้องกับหลักการของการปฏิรูปการศึกษาที่ต้องปฏิรูปการเรียนรู้ เนื่องจากผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) จึงต้องเป็นผู้เรียนรู้และสามารถสร้างองค์ความรู้ ตลอดจนสามารถสร้างนวัตกรรมต่างๆ ได้ด้วยตนเองในอนาคต ตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาในยุค Thailand 4.0 ทั้งนี้การบรรลุเป้าหมายดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยครูผู้สอนที่มีความสามารถในการคิดและมีคุณลักษณะที่เหมาะสม เอื้อต่อการพัฒนาทักษะดังกล่าวแก่ผู้เรียน

จากความสำคัญของแนวคิดดังกล่าว ประกอบกับการที่ผู้วิจัยตระหนัก ถึงความสำคัญว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งจากผลการจัดการเรียนการสอนและจากรายงานผลการวิจัยชั้นเรียนที่ผ่านมาได้สะท้อนให้เห็นว่าการเรียนรู้โดยให้นักศึกษาเป็นผู้ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล และสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งการทำงานกลุ่มที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยน เรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน เป็นวิธีการที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความสุข (เพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท, 2555 : 25) ประกอบกับอัตลักษณ์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (https://www.crru.ac.th/about_CRRU.php) ที่กำหนดไว้ว่า บัณฑิตของมหาวิทยาลัยต้องเป็นผู้ที่ “มีความเป็นผู้นำ ใฝ่รู้ สู้งาน คิดได้ ทำเป็น สร้างงานได้ และมีจิตสาธารณะ” และปรัชญาของคณะครุศาสตร์ (<http://edu.crru.ac.th/edu2016/vision-and-mission/>) ที่กำหนดไว้ว่าจะจัดการศึกษาที่มุ่งเน้น “ให้การศึกษาเพื่อชีวิต ให้ความคิดเพื่อการพัฒนา” ดังนั้นการแสวงหาแนวทาง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรีที่ส่งเสริมการพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยและปรัชญาของคณะครุศาสตร์จึงมีความจำเป็น

ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมเพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะ ดังกล่าวเพราะเชื่อว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักศึกษาได้ฝึกการเสาะแสวงหาข้อมูลด้วยตนเองได้ฝึกทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ฝึกการคิด

อย่างมีเหตุผล สามารถสังเคราะห์องค์ความรู้และหาคำตอบ และเป็นลักษณะการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่นักศึกษามีส่วนร่วมมากที่สุดจะสามารถพัฒนาคุณลักษณะที่ต้องการ ได้ จึง ได้นำวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มมาทดลองใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ เพื่อที่จะศึกษาว่ากระบวนการดังกล่าวนี้จะสามารถพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ในด้านความเป็นผู้นำ ด้านใฝ่รู้ และด้านการคิด ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ให้เพิ่มขึ้นได้หรือไม่ และภายหลังการเรียนการสอนนักศึกษาที่เรียน โปรแกรมวิชาต่างกันจะมีคุณลักษณะบัณฑิตในด้านต่างๆแตกต่างกันหรือไม่ รวมทั้งนักศึกษาต่าง โปรแกรมวิชาจะมีระดับความคิดเห็นต่อกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มแตกต่างกันหรือไม่

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย โดยใช้การเรียนการสอนแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะบัณฑิตตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ระหว่างก่อนและหลังการเรียนการสอนแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะบัณฑิตตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ระหว่างนักศึกษาโปรแกรมวิชาสังคมศึกษา และนักศึกษาโปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์ หลังการเรียนการสอนแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม ระหว่างนักศึกษาโปรแกรมวิชาสังคมศึกษาและนักศึกษาโปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์ หลังการเรียนการสอน แบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงทดลอง แบบทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (Pre test - Post test Design) เพื่อพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย โดยใช้การเรียนการสอน แบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม โดยทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา EPC2401 จิตวิทยาสำหรับครู ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 2 กลุ่ม ประกอบด้วย นักศึกษาโปรแกรมวิชาสังคมศึกษา 1 กลุ่ม และนักศึกษาโปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์ 1 กลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยเครื่องมือต่างๆ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนการสอนแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม เป็นแผน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน รายวิชา จิตวิทยาสำหรับครู ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ประกอบด้วย ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นการให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ที่ชวนให้สงสัย เป็นขั้นที่ผู้สอนกำหนดประเด็นปัญหา และ/หรือ ให้นักศึกษาร่วมกันพิจารณา คัดเลือก ประเด็นปัญหาที่กลุ่มสนใจ ขั้นที่ 2 ขั้นการให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาหรือสถานการณ์นั้น เป็นขั้นที่ผู้สอนใช้คำถามกระตุ้นให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาในข้อ 1 จากนั้นให้แบ่งกลุ่มๆ ละประมาณ 6-8 คน โดยให้มีสมาชิกกลุ่มไม่ซ้ำกันในการสอนแต่ละครั้ง ขั้นที่ 3 ขั้นการให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนการแสวงหาความรู้ เป็นขั้นที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักศึกษาร่วมกันวางแผนรวบรวมข้อมูลอย่างอิสระ โดยผู้สอนคอยกระตุ้นให้นักศึกษาคิดวางแผนรวบรวม ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ อย่างกว้างขวาง ขั้นที่ 4 ขั้นการให้ผู้เรียนดำเนินการแสวงหาความรู้ผู้เรียนดำเนินการเสาะแสวงหาความรู้ตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ เป็นขั้นที่ผู้สอนมอบหมายให้นักศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาในขั้นที่ 1 โดยการรวบรวมข้อมูลตามแผนที่คิดไว้ในขั้นที่ 3 ขั้นที่ 5 ขั้นการให้ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล นำเสนอและอภิปรายผล เป็นขั้นที่ผู้สอนคอยกระตุ้นและอำนวยความสะดวกให้นักศึกษาร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล และ

เตรียมการนำเสนอพร้อมเปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมห้องและผู้สอนตั้งคำถาม และร่วมกันอภิปรายเมื่อจบการนำเสนอ รวมทั้งร่วมกันประเมินผล เพื่อฝึกกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดอย่างมีเหตุผล และขั้นที่ 6 ให้ผู้เรียนกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป เป็นขั้นที่ผู้สอนกระตุ้นและมอบหมายให้นักศึกษาร่วมกันวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่ต้องการเรียนรู้

2. แบบประเมินคุณลักษณะบัณฑิตตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เป็นแบบประเมินมาตรการประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อประเมินระดับพฤติกรรมหรือการแสดงออกที่แสดงถึงคุณลักษณะตาม อัตลักษณ์ของนักศึกษา ประกอบด้วย คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ ด้านใฝ่รู้ และด้านการคิด รวม 75 ข้อ

3. แบบสอบถามความคิดเห็นต่อกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม เป็นแบบประเมินความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรายการประเมิน 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบทบาทผู้สอน ด้านบทบาทนักศึกษา และด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวม 30 ข้อ โดยใช้มาตรการประมาณค่า 5 ระดับ

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือทุกประเภทที่สร้างขึ้น ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ทั้งก่อนการจัดการเรียนการสอนและภายหลังการจัดการเรียนการสอน นำข้อมูลมาวิเคราะห์ ดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินคุณลักษณะบัณฑิตตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแตกต่างโดยการหาค่าที (t - test dependent) ระหว่างก่อนและหลังการทดลอง และการทดสอบความแตกต่างโดยการหาค่าที (t - test independent) ระหว่างกลุ่มหลังการทดลอง

2. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นต่อกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและแปลความหมายของระดับความคิดเห็นตามคะแนนเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ที่กำหนด

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาโปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์ และนักศึกษาโปรแกรมวิชาสังคมศึกษามีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะบัณฑิตตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย หลังการจัดการเรียนการสอนแบบ กระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะบัณฑิตตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย หลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 ทั้งด้านความเป็นผู้นำ ด้านใฝ่รู้ และด้านการคิด

2. ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดการเรียนการสอนแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม นักศึกษาโปรแกรมวิชาสังคมศึกษามีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะบัณฑิตตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ไม่แตกต่างกับนักศึกษาโปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังไม่พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งด้านความเป็นผู้นำ ด้านใฝ่รู้ และด้านการคิด ระหว่างนักศึกษาทั้งสองโปรแกรมวิชาเช่นกัน

3. ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดการเรียนการสอนแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้ เป็นกลุ่ม นักศึกษาทั้งสอง โปรแกรมวิชา มีความเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนด้วยกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มทั้งในภาพรวม ด้านบทบาทผู้สอน ด้านบทบาทของนักศึกษาและด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในระดับเห็นด้วยมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. การที่นักศึกษาโปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์และโปรแกรมวิชาสังคมศึกษามีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะบัณฑิตตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย หลังการเรียนรู้แบบ กระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มสูงกว่าก่อนเรียนทั้งด้านความเป็นผู้นำ ด้านใฝ่รู้ และด้านการคิด เพราะการสอนแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ (Process Skill) ซึ่งประกอบด้วย การสืบค้น การคิดวิเคราะห์ การใช้เหตุผล การสืบสอบ รวมทั้งใช้กระบวนการทางสังคมที่เน้นกระบวนการทำงานร่วมกัน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็น

ปัญหาที่ต้องการคำตอบตามเป้าหมายของการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง ที่เป็นประเด็นปัญหาที่ท้าทายและมีความหมายต่อผู้เรียน เช่น “อะไรเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดของการทำหน้าที่ครู มีเหตุผลหรือข้อมูลสนับสนุนความคิดนั้นอย่างไรบ้าง” “ลักษณะที่สำคัญของครูมีอาชีพเป็นอย่างไร ทำไมจึงคิดเช่นนั้น” “จากการดู Clip อะไรคือเหตุผลที่ครูต้องให้ความช่วยเหลือผู้เรียน ครูใช้กระบวนการใดบ้างในการช่วยเหลือผู้เรียน กระบวนการที่ปรากฏใน Clip เป็นไปตามทฤษฎีทางจิตวิทยาใดบ้าง ระบุข้อมูลสนับสนุนคำตอบนั้น” เป็นต้น ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของ Thelen ซึ่ง Joyce และ Weil (1996 อ้างถึงใน <http://tishafan-mnn.blogspot.com/p/process-skill.html>) ได้อธิบายไว้สรุปได้ว่าสิ่งสำคัญที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกหรือความต้องการที่จะสืบค้นหรือแสวงหาความรู้คือตัวปัญหา ซึ่งต้องมีความหมายต่อผู้เรียนและท้าทายพอที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะแสวงหาคำตอบเพราะปัญหาทำให้เกิดความสงสัยหรือความขัดแย้งทางความคิด ทำให้เกิดความต้องการที่จะเสาะแสวงหาความรู้หรือคำตอบมากขึ้น เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม อาศัยอยู่ในสังคมต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม เพื่อสนองความต้องการของตนทั้งทางด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านจิตใจ อารมณ์ และ สังคม ความขัดแย้งทางความคิดที่เกิดขึ้นจึงเป็นสิ่งที่บุคคลต้องพยายามหาทางจัดหรือแก้ไขเพื่อทำให้เกิดความกระจ่างให้เป็นที่พอใจหรือยอมรับทั้งของตนเองและผู้เกี่ยวข้อง และยังเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการแบ่งกลุ่มให้นักศึกษาได้ร่วมมือกันสืบค้นข้อมูลโดยการแบ่งหน้าที่มอบหมายให้สมาชิกแต่ละคนช่วยกันรวบรวมข้อมูลนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ฝึกการคิดวิเคราะห์ และร่วมวิพากษ์วิจารณ์เพื่อช่วยกันหาข้อสรุปหรือคำตอบตามประเด็นปัญหา ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่มที่ วิทวัฒน์ ชัตติยะมาน และ อมลวรรณ วีระธรรมโม (2550 : 36) ที่สรุปไว้ว่าเป็นกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการกลุ่ม การเป็นผู้นำ และผู้ตาม การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นตามหลักประชาธิปไตย กล้าคิด มีความรับผิดชอบ มุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ ทั้งยังเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนรักการค้นคว้า ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุบล กลิ่นหอม (2551 : 56) ที่พบว่า ภายหลังจากการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่มนักเรียนมีความสามารถในการทำงานกลุ่ม ทั้งด้านการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความเป็นประชาธิปไตย และการมีมนุษยสัมพันธ์ ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรุณศรี สิทธิปัญญา (2557 : 29) ที่ศึกษาผลของการเรียนรู้โดยการสืบเสาะแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มพบว่าพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนหลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

2. การที่นักศึกษาโปรแกรมวิชาสังคมศึกษา และ โปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะบัณฑิตตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งด้านความเป็นผู้นำ ด้านใฝ่รู้ และด้านการคิด นั้น เนื่องจากนักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีธรรมชาติของหลักสูตร โปรแกรมวิชาที่ต้องอาศัยทักษะการทำงานกลุ่ม เช่นนักศึกษาโปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์ต้องเน้นทักษะการรวบรวมข้อมูลจากการทดลอง ส่วน โปรแกรมวิชาสังคมศาสตร์ก็เน้นทักษะการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร และแหล่งเรียนรู้ และการนำข้อมูลมาคิดวิเคราะห์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการหาข้อสรุปหรือคำตอบอย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นกระบวนการในลักษณะเดียวกัน เมื่อมาเรียนรู้ด้วยวิธีการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มจึงมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไม่แตกต่างกัน ประกอบกับตารางเรียนของทั้งสองโปรแกรมวิชาที่อยู่ระหว่างเวลา 8.00-12.00 น. เช่นเดียวกัน จึงไม่มีความแตกต่างในเรื่องความพร้อมและบรรยากาศการทำกิจกรรมส่งผลให้นักศึกษาทั้งสองกลุ่มได้รับการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้กระตุ้นให้นักศึกษาตระหนักถึงคุณค่าของความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้านบวกมากกว่าด้านลบ และให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Cooperative Learning) เพราะผู้เรียนแต่ละคนจะมีวิธีการรับรู้และมุมมองของรับรู้ที่แตกต่างกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนจึงเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการประเมินความคิดเห็นของตน การเปิดใจรับข้อมูล และการทบทวนความคิด (Rethink) ซึ่งเป็นศักยภาพสำคัญที่ต้องพัฒนาในยุคของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน (Howard, 1995 อ้างถึงใน Muchinsky, 2003) เพราะองค์การต้องการเพิ่มศักยภาพของการตัดสินใจแบบกลุ่มมากยิ่งขึ้น (Guzzo, 1995 อ้างถึงใน Muchinsky, 2003) ดังที่ Shamir (1999 อ้างถึงใน Muchinsky, 2003) กล่าวว่า

บทบาทผู้นำแบบบุคคลเดี่ยวจะเริ่มลดความสำคัญลง ผู้นำมีแนวโน้มเชื่อถือการตัดสินใจของทีมมากขึ้น องค์การในอนาคตมีแนวโน้มลดลำดับการบังคับบัญชาเป็นแบบราบ ยืดหยุ่น ยืดโครงการและทีมเป็นพื้นฐานการพัฒนาบัณฑิตให้เป็นผู้นำในอนาคตจึงต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บทบาทของการเป็นผู้นำ โดยเน้นการพัฒนาภาวะผู้นำและภาวะผู้ตามร่วมกันตามแนวคิด Cognitive Psychology

3. การที่นักศึกษาทั้งสองโปรแกรมวิชามีความเห็นด้วยกับการเรียนการสอนด้วยกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มทั้งในภาพรวม ด้านบทบาทผู้สอน ด้านบทบาทของนักศึกษาและด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในระดับเห็นด้วยมาก เนื่องจากผู้วิจัย ได้จัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาทั้งสองกลุ่มด้วยกระบวนการเดียวกัน กำหนดประเด็นปัญหาให้สืบค้นเช่นเดียวกัน และบรรยากาศการเรียนรู้มีกิจกรรมกลุ่มเป็นบริเวณอาคารเรียนเดียวกัน มีห้องใหญ่สำหรับทำกิจกรรม บทบาทของผู้สอนในการกระตุ้นกระบวนการคิดและการทำกิจกรรมเป็นไปอย่างทั่วถึง มีการสะท้อนคิดอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้นักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. การนำวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน จำเป็นต้องอาศัยเทคนิคการตั้งประเด็นคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสงสัย ใคร่รู้ เป็นสำคัญ เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรอบคอบในการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งนี้การจัดกิจกรรมระยะแรกผู้สอนอาจต้องใช้คำถามในลักษณะของการสอบซักหรือการชี้แนะ (Cue) เพื่อให้ผู้เรียน ได้ฝึกการสังเกตอย่างรอบคอบ มีความละเอียดในการรวบรวมข้อมูลให้ครอบคลุมทุกแง่มุม ซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องทำหน้าที่เป็นผู้คอยสังเกตและกระตุ้นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถรวบรวมข้อมูลได้อย่างครอบคลุม ก่อนที่จะนำมาวิเคราะห์รายละเอียดอื่นๆ โดยเฉพาะลักษณะของข้อมูลที่รวบรวมได้ และความพอเพียงของข้อมูล ก่อนที่จะช่วยกันหาข้อสรุปตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ซึ่งนอกจากจะเป็นการฝึกทักษะการรวบรวมข้อมูลแล้ว ยังช่วยให้ผู้เรียนได้ประเมินทักษะการรวบรวมข้อมูล โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะการสังเกตของตนเองจากข้อมูลป้อนกลับของผู้สอน และเป็นแรงเสริมให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจและสามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้น

2. การจัดการเรียนการสอนแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มเป็นแนวทางที่ดีสามารถพัฒนาความเป็นผู้นำ การใฝ่รู้ และการคิด ซึ่งนำไปใช้ชีวิตประจำวันได้ ผู้สอนจึงควรนำวิธีการเรียนการสอนแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มไปทดลองใช้ เพื่อฝึกความรับผิดชอบต่อผู้อื่น การรับฟังความคิดเห็น และการเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวาจากการโต้แย้งหรือการได้เห็นมุมมองที่แตกต่างกัน ซึ่งพบได้เสมอในชีวิตประจำวัน

เอกสารอ้างอิง

เพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท. (2555). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการแสดงออกด้านการคิดของนักศึกษาที่เรียนวิชา

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย: เชียงราย.

วิวัฒน์ ชัดดียะมาน และ อมลวรรณ วีระธรรม โม. (2550). การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสมองสำหรับครูมืออาชีพ. สงขลา: เทมการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร:

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

_____. (2544). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553.

กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี 2553.

- อรุณศรี สีห์ปัญญา. (2557). ผลของการเรียนรู้โดยการสืบเสาะแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านด่านจาก จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- อุบล กลิ่นหอม. (2551). การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย และความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- Joyce & Weil. (1996). **Sci-Teaching model**. Retrieve 15th January 2016 . From : <http://tishafan-nnn.blogspot.com/p/process-skill.html>.
- Muchinsky, P.M. (2003). **Psychology applied to work : an introduction to industrial and organizational psychology**. (7th ed). North Carolina : Thomson Wadsworth.